

Sørlander synes således, når det kommer til at udlede politiske konsekvenser af det etiske konsistenskrav, at afvige fra den smalle rationalistiske sti, han ellers udstikker; hans moralske intuitioner synes her at få frit og usystematisk løb. Moralske intuitioner er, som nævnt, ikke nødvendigvis kraftløse i forhold til at indgå i et plausibelt fundament for moral. De kræver blot en ramme, som Sørlander udelukker ved den indsnævring af begrundelsesfeltet, han foretager. Hvis vi inddrager intuitioner, så kunne vi begynde med en, der er underligt fraværende i Sørlanders bog: hver dag i verden er der mennesker, der bliver udsat for fysiske og psykiske uhyrligheder og/eller lider under sult. De er personer ligesom mig selv og min syge bedstemor. De har legitime krav - formuleret som rettigheder måske - på at kunne fortsætte med at være personer under rimelige forhold.

Søren Flinch Midtgaard
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Lilli Zeuner, *Sociologisk kulturteori mellem naturvidenskabelig og samfundsvidenskabelig tænkning*, København: Nyt fra Samfundsvidenskaberne, 2000, 383 s., kr. 348,00.

Det overordnede formål med bogen er at undersøge tesen om, at sociologisk kulturteori er præget af splittelsen mellem naturvidenskabelig og kulturvidenskabelig tænkning. Hvis tesen holder, er sigtet at afklare, om det er muligt at skabe en syntese mellem de to former for tænkning.

Forfatteren indleder med at klargøre, hvad der forstås ved henholdsvis naturvidenskabelig og kulturvidenskabelig tænkning. Som metateori i denne forbindelse sættes specielt fokus på først Karl Popper som repræsentant for den naturvidenskabelige tænkning, hvis videnskabsteoretiske tænkning er rettet mod en søgen efter forklaring, og dernæst Hans-Georg Gadamer som repræsentant for den kulturvidenskabelige tænkning, der er rettet mod fortolkning. Herudover omtales kort forskellige sociologer, der i deres arbejde har forsøgt at overvinde modsætningen - det drejer sig om Luhmann, Cassirer og Dag Østerberg.

I forbindelse med at undersøge om tesen er relevant over tid, har forfatteren valgt at inddrage en række klassiske og nutidige sociologers værker. Hermed skulle det være muligt at undersøge, om den begrebsmæssige ramme har en varig karakter i relation til den sociologiske kulturteori. Fra den klassiske sociologi behandles Émile Durkheim, Max Weber og Georg Simmel, og fra den nutidige sociologi inddrages Margaret Archer, Robert Wuthnow og Pierre Bourdieu, som ligeledes opfattes som centrale sociologer i forbindelse med udviklingen af teorien om kultur.

Forfatteren griber sin undersøgelse af tesen an på den måde, at der først ses på, hvorledes de udvalgte teoretikere har forholdt sig til metodologiske spørgsmål af relevans for naturvidenskabelige og kulturvidenskabelige tankeformer og herefter undersøges, hvilken opfattelse af kultur, der gør sig gældende hos de

Sørlander synes således, når det kommer til at udlede politiske konsekvenser af det etiske konsistenskrav, at afvige fra den smalle rationalistiske sti, han ellers udstikker; hans moralske intuitioner synes her at få frit og usystematisk løb. Moralske intuitioner er, som nævnt, ikke nødvendigvis kraftløse i forhold til at indgå i et plausibelt fundament for moral. De kræver blot en ramme, som Sørlander udelukker ved den indsnævring af begrundelsesfeltet, han foretager. Hvis vi inddrager intuitioner, så kunne vi begynde med en, der er underligt fraværende i Sørlanders bog: hver dag i verden er der mennesker, der bliver udsat for fysiske og psykiske uhyrligheder og/eller lider under sult. De er personer ligesom mig selv og min syge bedstemor. De har legitime krav - formuleret som rettigheder måske - på at kunne fortsætte med at være personer under rimelige forhold.

Søren Flinch Midtgaard
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Lilli Zeuner, *Sociologisk kulturteori mellem naturvidenskabelig og samfundsvidenskabelig tænkning*, København: Nyt fra Samfundsvidenskaberne, 2000, 383 s., kr. 348,00.

Det overordnede formål med bogen er at undersøge tesen om, at sociologisk kulturteori er præget af splittelsen mellem naturvidenskabelig og kulturvidenskabelig tænkning. Hvis tesen holder, er sigtet at afklare, om det er muligt at skabe en syntese mellem de to former for tænkning.

Forfatteren indleder med at klargøre, hvad der forstås ved henholdsvis naturvidenskabelig og kulturvidenskabelig tænkning. Som metateori i denne forbindelse sættes specielt fokus på først Karl Popper som repræsentant for den naturvidenskabelige tænkning, hvis videnskabsteoretiske tænkning er rettet mod en søgen efter forklaring, og dernæst Hans-Georg Gadamer som repræsentant for den kulturvidenskabelige tænkning, der er rettet mod fortolkning. Herudover omtales kort forskellige sociologer, der i deres arbejde har forsøgt at overvinde modsætningen - det drejer sig om Luhmann, Cassirer og Dag Østerberg.

I forbindelse med at undersøge om tesen er relevant over tid, har forfatteren valgt at inddrage en række klassiske og nutidige sociologers værker. Hermed skulle det være muligt at undersøge, om den begrebmæssige ramme har en varig karakter i relation til den sociologiske kulturteori. Fra den klassiske sociologi behandles Émile Durkheim, Max Weber og Georg Simmel, og fra den nutidige sociologi inddrages Margaret Archer, Robert Wuthnow og Pierre Bourdieu, som ligeledes opfattes som centrale sociologer i forbindelse med udviklingen af teorien om kultur.

Forfatteren griber sin undersøgelse af tesen an på den måde, at der først ses på, hvorledes de udvalgte teoretikere har forholdt sig til metodologiske spørgsmål af relevans for naturvidenskabelige og kulturvidenskabelige tankeformer og herefter undersøges, hvilken opfattelse af kultur, der gør sig gældende hos de

enkelte teoretikere. Dernæst undersøges, hvorvidt kulturteorien og dens udvikling er blevet påvirket af den samfundsmæssige kontekst og/eller af den intellektuelle kontekst, og det vurderes i hvilken grad, de nutidige teoretikere er blevet påvirket af de klassiske sociologer – om disse udgør en del af den intellektuelle påvirkning angående begreber og teorier om kultur. Endvidere forsøger forfatteren at inddrage andre sociologers syn på de tre klassiske og de tre nutidige sociologers teorier.

Undersøgelsen af tesen munder ud i, at sociologiens dilemma er både at ville fastholde den videnskabelige præmis om værdifrihed og objektivitet og samtidig at ville forklare og fortolke de større samfundsmæssige udviklingstendenser. Dette metodiske dilemma danner som udgangspunkt en helt afgørende spænding i sociologien. Denne spænding mellem den naturvidenskabelige og den kulturvidenskabelige tænkning har altså i høj grad præget den sociologiske kulturteori. Hvad angår Durkheims kulturforståelse, så karakteriseres kultur som det, der er gjort til system. På den ene side gøres op med den traditionelle historiske metode med en deraf følgende søgen efter forklarende metode, og på den anden side udtrykkes bekymring over den samfundsmæssige udvikling. Hvor Durkheim tillægges en naturvidenskabelig tilgang til forståelsen af kultur - dog med en immanent spænding mellem historietænkning og systemtænkning - så er Webers tilgang den kulturvidenskabelige, som kan karakteriseres ved det, der er tillagt mening, idet kultur er et udsnit af verden, som mennesker relaterer til deres værdier. For Simmel er kultur ensbetydende med form, og forfatteren mener, at Simmels kulturteori er et forsøg på at sætte sig ud over distinktionen mellem naturvidenskabelig og kulturvidenskabelig tænkning.

Hvad angår de tre nutidige sociologer, finder forfatteren, at Archer opfatter det kulturelle system som værende logiske udsagn og dermed præget af den naturvidenskabelige tænkning. Wuthnow veksler mellem at se på kulturen som meningsrelaterede fænomener og observerbare handlinger og artefakter og er dermed præget af den kulturvidenskabelige tænkning, hvor Bourdieu ser på kulturen som værende fælles klassifikatoriske skemaer og således forsøger at sætte sig ud over modsætningen mellem de to former for tænkning.

Ved at sammenholde de tre klassiske teoretikers kulturteori med de tre nutidiges konkluderer forfatteren, at der kun har været en minimal påvirkning fra klassisk til nutidig kulturteori, fordi de tre nutidige teoretikere ikke foretager egentlige analyser af de klassiske bidrag til kulturforståelse. En lang række af de traditionelle kategorier, som den klassiske sociologi arbejder med, optræder kun i begrænset udstrækning hos de nutidige teoretikere. Derimod finder forfatteren, at der er opstået en række nye spændinger blandt de nutidige teoretikere svarende til dem, der findes hos klassikerne. Hos Archer optræder spændingen mellem den analytiske dualisme og teorien om de mentale processer som bindeleddet mellem den fysiske verden og den objektive verden. Hos Wuthnow præges spændingen på den ene side af kulturen som værende de værdisystemer, der præger menneskets adfærd, og kulturen som værende de observerbare fænomener, som præges af menneskets valg og kreativitet. Konsekvensen bliver, at menneskets adfærd på den ene side styres af kultur og på den anden side af frie valg. Hos

Bourdieu opstår spændingen mellem den subjektivistiske tænkning og den objektivistiske tænkning og spændingen mellem den videnskabelige tænkning og den mytologiske tænkning.

Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt det så er muligt at etablere en syntese mellem den naturvidenskabelige og den kulturvidenskabelige tænkning inden for sociologisk kulturteori, konkluderer forfatteren som omtalt, at Simmel og Bourdieus kulturteorier begge er forsøg på at bygge bro - vel vidende, at Simmel nok ikke har haft den afgørende indflydelse på nutidige teoretikere.

Bogens stærke sider er for det første, at Zeuner formodentlig er den første, som sætter sig den opgave at undersøge, om sociologisk kulturteori er præget af samfundsvidenskabernes splittelse mellem naturvidenskabelig og kulturvidenskabelig tænkning. Arbejdet er således et pionerarbejde, der vil være et godt fundament for yderligere forskning. For det andet er det en gedigen læsning af teoretikerne med fokus på deres kulturforståelse. Det gode ved læsningen er, at den foregår på værkernes egne præmisser, og at forfatteren trækker kulturforståelsen ud af værkerne.

Bogens svage sider er for det første, at forfatterens fremgangsmåde er præget af akkumulation, hvor der hele tiden samles op på de fundne resultater. Denne fremgangsmåde medfører mange gentagelser, som kan virke trættende på læseren. For det andet er det nok lidt problematisk at anvende Wuthnow i og med, at han faktisk fejllæser nogle af de klassiske værker. Forfatteren burde nok have anvendt en anden nutidig teoretiker. På grund af fejllæsningen kan det være vanskeligt at sige noget over tid vedrørende kulturforståelsen.

Alt i alt må man sige, at bogen videnskabeligt set er et vægtigt bidrag til den videre forskning på området. Undervisningsmæssigt vil bogen kunne anvendes i forbindelse med arbejdet med sociologisk kulturteori.

Stig F. Sørensen
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet